

MONITORUL OFICIAL AL ROMÂNIEI

Anul XII — Nr. 72

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRÂRI ȘI ALTE ACTE

Vineri, 18 februarie 2000

SUMAR

Pagina

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

Decizia nr. 20 din 2 februarie 2000 referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a art. 41 alin. (2) din Legea privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale și a dispozițiilor art. 198 din aceeași lege prin care a fost abrogat art. 103 din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată.....

1-8

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 20

din 2 februarie 2000

referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a art. 41 alin. (2) din Legea privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale și a dispozițiilor art. 198 din aceeași lege prin care a fost abrogat art. 103 din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată

În temeiul art. 144 lit. a) din Constituție și al art. 17 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, Curtea Supremă de Justiție a solicitat Curții Constituționale la data de 6 ianuarie 2000 să constate „neconstituționalitatea Legii privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, adoptată de Parlamentul României la 29 decembrie 1999, în partea privind art. 41 alin. (2) și art. 198, prin care a fost abrogat art. 103 din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească”.

Sesizarea Curții Constituționale s-a hotărât în ședința din data de 6 ianuarie 2000 a Secțiilor Unite ale Curții Supreme de Justiție prin votul unanim al celor 55 de membri prezenți din totalul de 60 de membri ai Curții, potrivit art. 20 și art. 26 lit. d) din Legea Curții Supreme de Justiție nr. 56/1993, republicată.

Sesizarea de neconstituționalitate constituie obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 5A/2000.

Prin sesizarea de neconstituționalitate formulată se consideră că dispozițiile art. 41 alin. (2) din Legea privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale,

referitoare la stabilirea vârstei standard de pensionare de 60 de ani pentru femei și, respectiv, de 65 de ani pentru bărbați și la eșalonarea aplicării acestei prevederi pe termen de 13 ani, contravin dispozițiilor art. 16 din Constituție care consfințesc egalitatea în drepturi a cetățenilor, deoarece creează, discriminatoriu, o situație mai grea pentru „unii asigurați care ar avea dreptul să primească pensie la o dată cu mult mai îndepărtată decât alți asigurați“.

De asemenea, se apreciază că art. 198 din noua lege a pensiilor, prin care, printre altele, a fost abrogat art. 103 din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată, încalcă prevederile constituționale ale art. 16, potrivit cărora: (1) „Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări. (2) Nimeni nu este mai presus de lege.“

Autorul sesizării de neconstituționalitate arată că dispozițiile art. 103 alin. 1 din Legea nr. 92/1992, republicată, prevăd: „Magistrații cu o vechime de cel puțin 25 de ani în magistratură beneficiază, la împlinirea vârstei prevăzute de lege, de pensie de serviciu, în cuantum de 80% din venitul net [...]“. Conform susținerii Curții Supreme de Justiție, aceste dispoziții legale au intrat în vigoare în luna august 1997, magistraților pensionați cu această dată acordându-li-se pensie de serviciu, iar celor pensionați anterior datei intrării în vigoare recalculându-li-se cuantumul pensiei, astfel că în prezent toți magistrații pensionari beneficiază de pensie de serviciu. Or, în urma abrogării acestor dispoziții legale, prin intermediul art. 198 din noua lege a pensiilor, magistrații care vor fi pensionați după data intrării în vigoare a acestei legi nu vor mai beneficia de pensie de serviciu. Astfel, se creează o discriminare între cele două categorii de magistrați pensionari, în funcție de data pensionării, ceea ce se consideră că înfrânge principiul egalității în drepturi a cetățenilor înscris în art. 16 din Constituție.

În continuare autorul sesizării de neconstituționalitate mai arată că „instituirea pensiei de serviciu pentru magistrați a apărut ca o necesitate izvorâtă din statutul profesional al acestora“, care impune anumite interdicții relative, de exemplu la: exercitarea directă sau prin persoane interpușe a activităților de comerț; participarea la administrarea ori la conducerea unor societăți comerciale sau civile; îndeplinirea calității de expert sau de arbitru desemnat de părți într-un proces; îndeplinirea oricărei alte funcții publice sau private, cu excepția funcțiilor didactice în învățământul superior. De aceea, pentru magistrați, practic, singura sursă de existență în timpul activității este salariul, iar după retragerea din activitate, pensia, fără posibilitatea acumulării unor rezerve materiale pentru perioada ulterioară pensionării.

În sensul că pensia de serviciu reprezintă în mod necesar și legitim o formă de garantare a drepturilor magistraților sunt invocate și prevederile cap. 6 al Cartei europene privind statutul judecătorilor, intitulat „Remunerarea și protecția socială“, cu recomandări precise pentru statele europene de a le respecta și de a le include în ordinea de drept internă. Potrivit art. 4 din capitolul menționat, magistrații, atunci când „au împlinit vârsta legală pentru încetarea funcției“, au dreptul la „plata unei pensii al cărei nivel trebuie să fie cât mai apropiat posibil de acela al ultimei remunerații primite pentru activitatea jurisdicțională“.

De asemenea, Curtea Supremă de Justiție, argumentând necesitatea instituirii pensiei de serviciu pentru magistrați, invocă și faptul că „în statele europene cu un anumit grad de dezvoltare, inclusiv România, dreptul la pensie de serviciu îl au toate forțele de apărare a ordinii publice — armata, poliția și serviciile speciale“, care, prin activitatea lor, „își asumă un risc întru apărarea ordinii de drept, asigurând liniștea în societate“. Or, continuă autorul sesizării de neconstituționalitate, „justiția face parte și ea din forțele publice chemate să mențină ordinea de drept, pentru aceasta pronunțând hotărâri prin care se ordonă încetarea încălcării unor drepturi în societate atunci când se reclamă încălcarea acestora, iar executarea hotărârilor judecătorești, atunci când este nevoie, este asigurată prin forța coercitivă a statului de celelalte forțe de apărare a ordinii publice“. Totodată, arătându-se că „justiția este în ultimă instanță cea care asigură armonia juridică și echilibrul în societate“, se arată că „recunoașterea dreptului la pensie de serviciu pentru magistrați“, consacrată ca atare prin art. 103 din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată, „se încadrează în organizarea politico-juridică a statului de drept“.

Conform dispozițiilor art. 18 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, republicată, sesizarea formulată de Curtea Supremă de Justiție a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, spre a-și putea exprima punctele de vedere asupra obiecției de neconstituționalitate.

Guvernul, în punctul său de vedere, arată că obiecția de neconstituționalitate ce vizează art. 41 alin. (2) din Legea privind sistemul public de pensionare și alte drepturi de asigurări sociale, în raport cu prevederile art. 16 din Constituție, este neîntemeiată. Se consideră că eșalonarea creșterii vârstelor de pensionare, pe o perioadă de 13 ani, nu creează o situație grea în mod discriminatoriu pentru asigurații care se vor pensiona la o dată mai îndepărtată, deoarece, începând cu anul 1990, în instituțiile și întreprinderile de stat timpul de muncă a fost de 5 zile pe săptămână, a câte 8 ore, iar nu de 6 zile pe săptămână, cum a fost până la această dată. De aceea Guvernul susține că „este echitabil, iar nu discriminatoriu, ca eșalonarea ajungerii la noua vârstă standard să țină seama de diferențele de program de lucru menționate“.

În ceea ce privește sesizarea de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 198 din noua lege a pensiilor, prin care se abrogă art. 103 din Legea nr. 92/1992, republicată, Guvernul apreciază că aceasta este întemeiată, deoarece sunt înfrânate prevederile constituționale ale art. 16, referitoare la egalitatea în drepturi și, implicit, cele ale art. 124 alin. (2) și ale art. 131 alin. (2), care stabilesc statutul juridic special al judecătorilor și al procurorilor, precum și cele ale art. 11, conform cărora obligațiile ce revin statului român din actele internaționale ratificate de Parlament trebuie îndeplinite „întocmai și cu bună-credință“. Deoarece, datorită numeroaselor incompatibilități și interdicții pentru magistrați, singura sursă de venit a acestora sunt drepturile salariale și, respectiv, pensia, după retragerea din activitate se creează o situație discriminatorie față de categorii profesionale cu statut asemănător. În acest sens Guvernul invocă situația militarilor care, conform statutului lor, au

aceleași interdicții și incompatibilități, beneficiind, de asemenea, de pensie de serviciu, prevăzută de Decretul nr. 214/1977 privind pensiile militare de stat, cu modificările și completările ulterioare, care nu a fost însă abrogat prin art. 198 din noua lege a pensiilor.

În continuare, în punctul de vedere al Guvernului, se precizează că Justiția atrage la bugetul de stat venituri substanțiale, astfel că plata pensiilor de serviciu pentru magistrați nu reduce bugetul asigurărilor sociale de stat. De altfel, potrivit art. 103 alin. 3 din Legea nr. 92/1992, republicată, numai „*Partea din pensia de serviciu care depășește nivelul pensiei din sistemul asigurărilor sociale de stat se suportă din bugetul de stat*”, în timp ce pensiile militare sunt plătite în totalitate de la bugetul de stat.

În final, se arată că, deoarece România a aderat la Statutul Consiliului Europei, fiind membră a acestui organism, are obligația să respecte Carta europeană privind statutul judecătorilor, adoptată în 1998, și care garantează judecătorilor, în mod special, „*plata unei pensii al cărui nivel trebuie să fie cât mai apropiat posibil de acela al ultimei remunerații primită pentru activitatea jurisdicțională*”. De aceste prevederi s-a ținut seama atunci când s-a reglementat pensia de serviciu pentru magistrați prin art. 103 din Legea nr. 92/1992, republicată.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului nu au comunicat punctele lor de vedere.

În temeiul art. 5 din Legea nr. 47/1992, republicată, Curtea Constituțională a solicitat precizări din partea Ministerului Justiției, referitoare la obligațiile ce revin statului român din prevederile Cartei europene privind statutul judecătorilor, document invocat în sesizarea formulată de Curtea Supremă de Justiție. În considerațiile Ministerului Justiției, cuprinse în Adresa nr. 217 din 20 ianuarie 2000, se arată că: „Documentul în discuție a fost adoptat în unanimitate de către participanții la reuniunea multilaterală de la Lisabona, din 8–10 iulie 1999, magistrați și reprezentanți ai ministerelor de justiție din 25 de țări membre ale Consiliului Europei.” Conform precizărilor Ministerului Justiției, „Carta, care conține obiective și principii elaborate în continuarea Recomandării nr. R (94) 12 a Comitetului Miniștrilor cu privire la independența, eficiența și rolul judecătorilor, reprezintă o nouă etapă în realizarea unui spațiu judiciar comun în Europa. Ea are, așadar, aceeași valoare ca recomandarea”. În ceea ce privește forța juridică a recomandărilor date de Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei, se precizează că „aceste documente sunt date în baza și, uneori, chiar în completarea convențiilor Consiliului Europei. De remarcat că toate convențiile Consiliului Europei sunt adoptate de către Comitetul Miniștrilor al acestei importante organizații internaționale guvernamentale”.

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ,

examinând sesizarea de neconstituționalitate formulată de Curtea Supremă de Justiție, punctul de vedere al Guvernului, considerațiile Ministerului Justiției, raportul judecătorului-raportor, dispozițiile criticate ale Legii privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea

nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, reține următoarele:

Potrivit dispozițiilor art. 144 lit. a) din Constituție, precum și ale art. 3 alin. (2) și ale art. 17 din Legea nr. 47/1992, republicată, Curtea Constituțională este competentă să soluționeze sesizarea de neconstituționalitate formulată în condiții legale de Curtea Supremă de Justiție.

Critica de neconstituționalitate cuprinsă în această sesizare se referă la două texte ale Legii privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, adoptată de Camera Deputaților și de Senat în ședințele din 29 decembrie 1999.

Cele două texte legale criticate pentru neconstituționalitate sunt art. 41 alin. (2) și art. 198, acesta din urmă exclusiv în partea referitoare la abrogarea art. 103 din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată.

Art. 41 alin. (2) din legea criticată pentru neconstituționalitate are următorul conținut: „*Vârsta standard de pensionare este de 60 de ani pentru femei și 65 de ani pentru bărbați. Atingerea vârstei standard de pensionare se va realiza în termen de 13 ani de la intrarea în vigoare a prezentei legi, prin creșterea vârstelor de pensionare pornind de la 57 de ani pentru femei și 62 de ani pentru bărbați, conform eșalonării din anexa nr. 3.*”

În cuprinsul anexei nr. 3, la care face referire art. 41 alin. (2), sunt prevăzute, începând cu ianuarie 2001 și până în decembrie 2014, vârstele standard de pensionare, pe perioade intermediare, stagiile minime și complete de cotizare pentru femei și bărbați, în mod eșalonat, până la atingerea vârstei standard prevăzute de textul art. 41 alin. (2).

Art. 198 din legea supusă controlului de constituționalitate exercitat de Curte dispune abrogarea parțială sau totală a mai multe acte normative. Dintre dispozițiile cuprinse în art. 198 critica de neconstituționalitate formulată de Curtea Supremă de Justiție vizează numai textul care are următorul conținut: „*art. 103 din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 259 din 30 septembrie 1997.*”

Art. 103, a cărui abrogare este dispusă în acest fel, are următoarea redactare: „*Magistrații cu o vechime de cel puțin 25 de ani în magistratură beneficiază, la împlinirea vârstei prevăzute de lege, de pensie de serviciu, în cuantum de 80 % din venitul net realizat din salariul de bază, sporul pentru vechime în muncă și sporul de stabilitate în magistratură, avute la data pensionării.*”

Pentru fiecare an care depășește vechimea în magistratură prevăzută la alin. 1 se adaugă la cuantumul pensiei câte 1% din venitul net, fără a se putea depăși 100% din venitul net stabilit conform alin. 1, avut la data pensionării.

Partea din pensia de serviciu care depășește nivelul pensiei din sistemul asigurărilor sociale de stat se suportă din bugetul de stat.

Pensia suplimentară se stabilește în condițiile Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat și asistență socială.

Pensiile magistraților se actualizează în raport cu nivelul salariilor de bază ale magistraților în activitate.

De aceste drepturi beneficiază și magistrații reîncadrați după pensionare.“

În ceea ce privește dispozițiile alin. 5 al art. 103 din Legea nr. 92/1992, republicată, Curtea Constituțională a constatat prin deciziile nr. 88 și nr. 89 din 1 iunie 1999, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 325 din 8 iulie 1999 și, respectiv, nr. 322 din 6 iulie 1999, decizii pronunțate în soluționarea unor excepții de neconstituționalitate, că aceste dispoziții legale sunt neconstituționale în măsura în care nu asigură și magistraților pensionați anterior datei intrării în vigoare a Legii nr. 142/1997, de modificare și completare a Legii nr. 92/1992, actualizarea pensiei în raport cu nivelul salariilor de bază ale magistraților în activitate.

În motivarea sesizării de neconstituționalitate ce face obiectul prezentei decizii Curtea Supremă de Justiție invocă, în legătură cu ambele texte legale criticate, încălcarea prevederilor art. 16 din Constituție privind egalitatea în drepturi. Deși în actul de sesizare adresat Curții Constituționale nu se indică de Curtea Supremă de Justiție care dintre cele două alineate ale art. 16 este avut în vedere, din ansamblul procesului-verbal din 6 ianuarie 2000 al ședinței Curții Supreme de Justiție în Secții Unite rezultă în mod neîndoielnic faptul că sesizarea de neconstituționalitate are în vedere dispozițiile alin. (1) al art. 16 din Constituție, care prevăd: „*Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.*“

1. Analizând critica de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 41 alin. (2) din Legea privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, Curtea reține că prin acest text de lege se introduce o modificare majoră a sistemului actual de pensii, între altele prin creșterea vârstei standard de pensionare, pentru bărbați — la 65 de ani, iar pentru femei — la 60 de ani. Astfel cum se arată în expunerea de motive a Guvernului, care a însoțit proiectul de lege, această dispoziție este menită să contribuie la reechilibrarea într-o anumită măsură a raportului dintre populația activă și numărul de pensionari, precum și la alinierea vârstelor standard de pensionare prevăzute de legislația română cu cele prevăzute în alte țări. În același timp, această măsură este impusă și de faptul că, potrivit prognozei, în anul 2040 populația de peste 60 de ani va reprezenta circa 30% din populația țării, față de 15,6% cât reprezenta acest segment de populație în anul 1990 și, totodată, astfel cum se arată în continuare în punctul de vedere al Guvernului, își mai găsește justificarea și în faptul că din anul 1990 săptămâna de lucru a fost redusă în instituțiile statului și în alte unități de stat de la 6 la 5 zile.

Luând act de aceste rațiuni avute în vedere de inițiatorul proiectului de lege, Curtea observă totodată că măsurile stabilite prin art. 41 alin. (2) au un caracter general și se aplică tuturor categoriilor de persoane încadrate în muncă, făcând excepție cei care lucrează în condiții speciale sau deosebite de muncă și care, din această cauză, beneficiază prin lege de reducerea vârstei standard de pensionare și a stagiului de cotizare.

Examinarea prevederilor art. 41 alin. (2) și a conținutului anexei nr. 3, la care textul legal trimite, scoate în evidență că trecerea la aplicarea noilor condiții de vârstă și de cotizare pentru pensionare se va face treptat, pentru toți asi-

gurații, într-o perioadă de 13 ani, tocmai spre a se atenua unele dintre consecințele schimbării produse. De asemenea, potrivit art. 49 din lege, este posibilă și pensionarea anticipată, fie cu diminuarea cuantumului pensiei, cu procente reduse, fie chiar fără nici o reducere a acestuia.

În aceste condiții, Curtea Constituțională constată că nu poate fi primită critica formulată în sesizarea de neconstituționalitate a Curții Supreme de Justiție, în sensul că textul art. 41 alin. (2) din lege introduce o discriminare „deoarece se creează [...] o situație mai grea pentru unii asigurați care ar avea dreptul să primească pensie la o dată mult mai îndepărtată decât alți asigurați“. În logica sesizării de neconstituționalitate discriminarea ar consta în faptul că asigurații care vor ieși la pensie sub imperiul noii legi ar fi dezavantajați față de cei pensionați anterior, prin faptul că lor li se stabilește o vârstă mai ridicată și o perioadă mai mare de cotizare pentru a putea fi pensionați. Această critică nu poate fi însă însușită de Curtea Constituțională, întrucât argumentarea pe care se bazează nu ține seama de dreptul autorității legiuitoare de a elabora politica legislativă în domeniul pensiilor în concordanță cu condițiile economice și sociale existente la un moment dat. A adopta punctul de vedere neîmpărtășit de Curtea Constituțională ar însemna că, o dată elaborat un sistem de pensii, bazat pe anumite condiții de vârstă și de cotizare, acesta nu ar mai putea fi niciodată schimbat. Într-o astfel de concepție se poate ajunge la negarea evoluției în reglementarea juridică a oricărui domeniu de activitate, ceea ce nu se poate admite.

În această ordine de idei, Curtea Constituțională reține că respectarea egalității în drepturi, precum și a obligației de nediscriminare, stabilite prin prevederile art. 16 alin. (1) din Constituție, presupune luarea în considerare a tratamentului pe care legea îl prevede față de cei cărora li se aplică în decursul perioadei în care reglementările sale sunt în vigoare, iar nu în raport cu efectele produse prin reglementările legale anterioare. Reglementările juridice succesive pot prezenta în mod firesc diferențe determinate de condițiile obiective în care ele au fost adoptate.

De altfel, așa cum rezultă din expunerea de motive la proiectul Legii privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, noua reglementare este fundamentată pe necesitatea adecvării sistemului de pensii la condițiile existente în prezent în societate, pe cerința modernizării legislației în domeniu și a punerii sale de acord cu legislația majorității țărilor europene.

De aceea, Curtea reține că modificarea condițiilor de vârstă și a duratei de cotizare pentru cei care vor beneficia de pensie în viitor este justificată, fiind bazată pe considerente obiective și raționale, astfel că urmează să constate că art. 41 alin. (2) din lege este constituțional în raport cu criticile cuprinse în sesizarea de neconstituționalitate formulată de Curtea Supremă de Justiție.

2. În ceea ce privește dispozițiile art. 198 din Legea privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, dispoziții referitoare la abrogarea art. 103 din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată, prin sesizarea Curții Supreme de Justiție se invocă încălcarea dispozițiilor art. 16 alin. (1) din Constituție sub două aspecte.

2.a) Cel dintâi aspect se referă la faptul că, prin abrogarea prevederilor art. 103 din Legea nr. 92/1992, republicată, text legal prin care în anul 1997 a fost instituită pensia de serviciu pentru magistrați, se creează „o discriminare în defavoarea magistraților care vor fi pensionați după intrarea în vigoare a noii legi a pensiilor, în raport cu cei pensionați până la această dată, ceea ce este inadmisibil față de dispozițiile art. 16 din Constituția României”.

Curtea Constituțională, examinând această susținere, observă, din modul în care este formulată critica de neconstituționalitate, că dispoziția legală vizată este considerată discriminatorie în raport cu efectele produse în trecut de norma juridică pe care o abrogă, apreciindu-se, așadar, că principiul egalității și al nediscriminării, stabilit prin art. 16 alin. (1) din Constituție, ar putea să fie aplicabil cu privire la situații ce diferă ca urmare a succesiunii în timp a legilor prin care aceste situații au fost reglementate. Dimpotrivă însă, Curtea Constituțională reține că și în această privință sunt aplicabile considerentele avute în vedere anterior cu referire la constatarea constituționalității art. 42 alin. (1) din Legea privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale.

De aceea, în privința dispozițiilor art. 198 din aceeași lege prin care a fost abrogat art. 103 din Legea nr. 92/1992, republicată, nu poate fi primit cel dintâi aspect al criticii de neconstituționalitate, referitor la introducerea unui tratament juridic diferit, discriminatoriu, pentru magistrații care vor fi pensionați după intrarea în vigoare a noii legi a pensiilor, în raport cu magistrații pensionați anterior prin aplicarea regimului de pensionare prevăzut la art. 103 din Legea nr. 92/1992, republicată.

2.b) Cel de-al doilea aspect pentru care în sesizarea Curții Supreme de Justiție este criticat textul art. 198, prin care se abrogă art. 103 din Legea nr. 92/1992, republicată, îl constituie nesocotirea faptului că în România, ca și în statele europene cu un anumit grad de dezvoltare, „dreptul la pensie de serviciu îl au toate forțele de apărare a ordinii publice — armata, poliția și serviciile speciale”. În acest sens, se arată că justificarea acordării și menținerii pensiei de serviciu, în cazul magistraților, rezidă în statutul special al acestora, care le interzice exercitarea unor activități producătoare de venituri, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior, precum și în gradul ridicat de risc pe care îl presupune exercitarea funcției de magistrat, caracteristică de altfel comună, astfel cum se arată în sesizare, pentru întregul personal al forțelor de apărare a ordinii publice, a ordinii de drept.

Din această argumentare rezultă ideea inegalității de tratament între magistrați și cadrele militare. Astfel, în timp ce prin abrogarea art. 103 din Legea pentru organizarea judecătorească se suprimă magistraților dreptul de a li se stabili, în condițiile legii, pensie de serviciu, militarii vor continua să beneficieze de pensia de serviciu pentru activitatea depășită, prevăzută la cap. II al Decretului nr. 214/1977 privind pensiile militare de stat, cu modificările și completările ulterioare, act normativ care nu este prevăzut în cuprinsul art. 198 din noua lege a pensiilor între dispozițiile normative ce se abrogă la data intrării în vigoare a legii.

Decretul nr. 214/1977 este aplicabil nu numai cadrelor din armată, ci și celor din sistemul Ministerului de Interne, Serviciului Român de Informații, Serviciului de Informații Externe, Serviciului de Protecție și Pază, Direcției Generale a Penitenciarelor din cadrul Ministerului Justiției etc.

Examinând cel de-al doilea aspect al criticii de neconstituționalitate, Curtea Constituțională constată că aceasta este întemeiată.

Astfel pensia de serviciu pentru magistrați, introdusă în anul 1997 prin efectul modificării și completării Legii nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, la fel ca și pensia de serviciu pentru militari, prevăzută de Decretul nr. 214/1977 privind pensiile militare de stat, cu modificările ulterioare, au fost instituite în vederea stimulării stabilității în serviciu și a formării unei cariere în magistratură sau, după caz, în rândul cadrelor militare permanente. Conform reglementărilor menționate, pensia de serviciu se acordă la împlinirea vârstei de pensionare numai magistraților, respectiv militarilor care, în privința totalului vechimii lor în muncă, îndeplinesc condiția de a fi lucrat un anumit număr de ani numai în magistratură sau, după caz, ca militar. Caracterul stimulat al pensiei de serviciu constă, atât în cazul magistraților, cât și în cel al militarilor, în modul de determinare a cuantumului pensiei în raport cu salariul, respectiv cu solda avută la data ieșirii la pensie. În plus, în ceea ce privește acordarea pensiei de serviciu pentru militari, se aplică un spor de 10% până la 20% pentru militarii care beneficiază în considerarea vechimii și a activității meritorii de ordinul „Meritul Militar”, conform prevederilor art. 11 din Legea nr. 80/1995 privind Statutul cadrelor militare.

Constatănd că aceste elemente care diferențiază regimul de pensionare al militarilor și al magistraților de regimul general al pensiilor asigură un tratament juridic specific celor două categorii de asigurați, Curtea Constituțională reține că instituirea pensiei de serviciu pentru cadrele militare și pentru magistrați nu reprezintă un privilegiu, ci este justificată în mod obiectiv, ea constituind o compensație parțială a inconvenientelor ce rezultă din rigoarea statutelor speciale cărora trebuie să li se supună militarii și magistrații.

Astfel, aceste statute speciale stabilite de Parlament prin legi sunt mult mai severe, mai restrictive, impunând militarilor și magistraților obligații și interdicții pe care celelalte categorii de asigurați nu le au. Într-adevăr acestora le sunt interzise activități ce le-ar putea aduce venituri suplimentare, care să le asigure posibilitatea efectivă de a-și crea o situație materială de natură să le ofere după pensionare menținerea unui nivel de viață cât mai apropiat de cel avut în timpul activității. Sub acest aspect art. 30 alin. (1) din Legea nr. 80/1995 privind Statutul cadrelor militare prevede pentru ofițerii, maiștrii militari și subofițerii în activitate obligația de a nu efectua activități care contravin demnității, prestigiului și normelor de comportare ce decurg din calitatea lor de cadre militare; iar alin. (2) al aceluiași articol instituie pentru categoriile menționate de militari interdicția de a îndeplini alte funcții decât cele în care sunt încadrați, cu excepția cumulului prevăzut de lege, în condițiile stabilite prin ordin al ministrului apărării naționale, precum și interdicția de a fi asociat unic ori de a participa direct la

administrarea sau conducerea unor organizații ori societăți comerciale, cu excepția numirii în consiliile de administrație ale regiilor autonome și societăților comerciale din subordinea Ministerului Apărării Naționale, din cadrul industriei de apărare sau în legătură cu aceasta. În cazul magistraților, Constituția însuși, prin art. 124 alin. (2) și prin art. 131 alin. (2), prevede, ca o garanție a imparțialității magistraților, că funcția de judecător și, respectiv, aceea de procuror „[...] este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior”. În același timp art. 112 din Legea nr. 92/1992, republicată, prevede că magistraților le este interzisă exercitarea, direct sau prin persoane interpușe, a activităților de comerț, participarea la conducerea unor societăți comerciale sau civile, precum și participarea la administrarea unor asemenea societăți.

Un alt element comun care justifică în mod obiectiv și rezonabil un tratament juridic asemănător al magistraților și al cadrelor militare, inclusiv în ceea ce privește regimul de pensionare, îl reprezintă riscul pe care îl implică exercitarea profesiilor respective, ambele având un rol esențial în apărarea drepturilor omului, a ordinii publice, a valorilor statului de drept. În considerarea riscurilor la care se expun în exercitarea atribuțiilor lor militarii și magistrații, Parlamentul a stabilit pentru militarii dreptul de a purta uniformă și dreptul de a folosi, în condițiile legii, arme, iar, în mod corespunzător, în cazul magistraților, art. 91 alin. 3 din Legea nr. 92/1992, republicată, prevede dreptul acestora și al familiilor lor de a fi protejați în situațiile în care viața, integritatea corporală sau avutul acestora este supus unor amenințări. De asemenea, art. 129 din Constituție prevede că „*Instanțele judecătorești dispun de poliția pusă în serviciul lor*”, iar în aplicarea acestor dispoziții constituționale art. 143 din Legea nr. 92/1992, republicată, stabilește obligația Ministerului de Interne în acest sens. În sfârșit, art. 239 din Codul penal, reglementând infracțiunea de ultraj, prevede în alineatul final agravarea pedepsei în cazul în care infracțiunea este „[...] săvârșită împotriva unui magistrat, polițist sau jandarm, ori alt militar”.

Curtea Constituțională constată, pe de altă parte, că reglementarea în vigoare a pensiei de serviciu pentru militari, ca și cea a pensiei de serviciu pentru magistrați, cu diferențele pe care această pensie le prezintă față de pensia comună de asigurări sociale, nu constituie o încălcare a principiului egalității cetățenilor în fața legii, principiu prevăzut de art. 16 alin. (1) din Constituție. Această constatare se bazează pe specificul comun al activității militarilor și magistraților, care, astfel cum a rezultat din analiza anterioară a dispozițiilor constituționale și legale aplicabile, impune celor două categorii profesionale obligații și interdicții severe, precum și riscuri sporite, ceea ce justifică în mod obiectiv și rezonabil o diferențiere a regimului juridic de pensionare față de regimul stabilit pentru alți asigurați care nu sunt supuși aceluiași exigențe, restricții și riscuri.

În această ordine de idei Curtea Constituțională, dând curs dispozițiilor art. 7 și 20 din Constituție, referitoare la raportul dintre reglementările interne și cele internaționale, constată că principiul egalității în drepturi își găsește expresia în numeroase acte internaționale la care România este parte, printre care unul dintre cele mai recente este Carta socială europeană revizuită, adoptată la Strasbourg la

3 mai 1996 și ratificată de România prin Legea nr. 74 din 3 mai 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 193 din 4 mai 1999. Astfel această carte, care prin art. 12 al părții a II-a reglementează între altele „*Dreptul la securitate socială*”, prevede, de asemenea, la art. E al părții a V-a, denumit „*Nediscriminarea*”, că „*Respectarea drepturilor recunoscute în prezenta carte trebuie asigurată fără deosebire de rasă, sex, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, sănătate, apartenență la o minoritate națională, naștere sau orice altă situație*”. În vederea interpretării acestui text anexa (intitulată „*Câmpul de aplicare a Cartei sociale europene revizuite în privința persoanelor protejate*”), care face parte integrantă din carte, dispune cu aceeași forță juridică în sensul că „*O diferență de tratament pe un motiv obiectiv și rezonabil nu este considerată ca discriminatorie*”.

De asemenea, jurisprudența Curții Constituționale, referitoare la aplicarea principiului egalității în fața legii și al nediscriminării, a stabilit constant, în deplin acord cu jurisprudența în materie, și ea constantă, a Curții Europene a Drepturilor Omului, că principiul egalității nu este sinonim cu uniformitatea și că pentru situații diferite poate exista un tratament juridic diferit, recunoscându-se dreptul la diferență. În acest sens sunt, de exemplu: Decizia nr. 70 din 15 decembrie 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 307 din 27 decembrie 1993; Decizia nr. 74 din 13 iulie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 189 din 22 iulie 1994; Decizia nr. 139 din 19 noiembrie 1996, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 7 din 20 ianuarie 1997.

În același timp Curtea Constituțională constată că, față de asemănările subliniate anterior între situația cadrelor militare și cea a magistraților, avându-se în vedere și caracteristicile comune ale statutelor aplicabile acestor categorii profesionale, care au determinat în mod obiectiv reglementarea prin lege, în mod aproape identic, a pensiei de serviciu, nu se poate identifica o rațiune suficientă care să justifice aplicarea unui tratament diferit magistraților față de cadrele militare permanente, astfel cum s-a procedat prin art. 198 din noua lege a pensiilor, care abrogă reglementarea privind pensia de serviciu a magistraților. Așa fiind, se impune concluzia că este nejustificată abrogarea prin art. 198 din Legea privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale a dispozițiilor art. 103 din Legea nr. 92/1992, republicată.

Într-adevăr, diferența de regim juridic ce se creează între pensia magistraților și pensia militarilor constituie, în condițiile înfățișate prin considerentele anterioare, o încălcare de către legiuitor a egalității de tratament juridic, ceea ce, în absența unei determinări obiective, este contrar prevederilor art. 16 alin. (1) din Constituție, în înțelesul conferit acestui text constituțional prin dispozițiile actelor internaționale privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte. Între acestea figurează și prevederile referitoare la nediscriminare ale art. E din partea a V-a a Cartei sociale europene revizuite, al căror cuprins, conturat prin dispozițiile corespunzătoare ale anexei, cuprinde și dispoziția conform căreia „*O diferență de tratament pe un motiv obiectiv și rezonabil nu este considerată ca discriminatorie*”. Din aceste dispoziții, care sunt obligatorii

pentru statul român, făcând parte din dreptul intern, conform art. 11 din Constituție, ca urmare a ratificării Cartei rezultă că este discriminatorie diferența de tratament juridic ce nu se întemeiază pe un motiv obiectiv și rezonabil.

În același sens este de altfel și jurisprudența îndelungată a Curții Europene a Drepturilor Omului care a statuat, în aplicarea prevederilor art. 14 privind interzicerea discriminării din Convenția privind apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, că reprezintă o încălcare a acestor prevederi orice diferență de tratament săvârșită de stat între indivizi aflați în situații analoage, fără o justificare obiectivă și rezonabilă (de exemplu, prin hotărârea pronunțată în cazul „*Marks contra Belgiei*”, 1979).

De asemenea, Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 1 din 8 februarie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 69 din 16 martie 1994, a stabilit că „un tratament diferit nu poate fi doar expresia aprecierii exclusive a legiuitorului, ci trebuie să se justifice rațional, în respectul principiului egalității cetățenilor în fața legii și a autorităților publice”. De asemenea, prin Decizia nr. 135 din 5 noiembrie 1996, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 345 din 17 decembrie 1996, Curtea Constituțională a reținut că „principiul egalității în fața legii presupune instituirea unui tratament egal pentru situații care, în funcție de scopul urmărit, nu sunt diferite”.

Constatând neconstituționalitatea dispozițiilor art. 198 din Legea privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, prin care se abrogă art. 103 din Legea nr. 92/1992, republicată, Curtea Constituțională observă totodată că această abrogare a reglementării legale referitoare la pensia de serviciu pentru magistrați este contrară exigențelor actuale pe care importante documente internaționale le exprimă în mod direct cu privire la drepturile magistraților, în considerarea importanței rolului acestora în apărarea statului de drept.

Astfel, „Principiile fundamentale privind independența magistraturii”, adoptate de cel de-al VII-lea Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și tratamentul delincvenților (Milano, 26 august — 6 septembrie 1985) și confirmate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite prin rezoluțiile nr. 40/32 din 29 noiembrie 1985 și nr. 40/146 din 13 decembrie 1985, prevăd în mod expres prin art. 11 că „durata mandatului judecătorilor, independența acestora, siguranța lor, remunerația corespunzătoare, condițiile de muncă, pensiile și vârsta de pensionare sunt în mod adecvat garantate prin lege”.

În mod asemănător, „Recomandarea nr. R (94) 12 cu privire la independența, eficacitatea și rolul judecătorilor”, adoptată la 13 octombrie 1994 de Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei, subliniind importanța independenței judecătorilor în scopul întăririi preeminenței dreptului în statele democratice și în considerarea art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și a „Principiilor fundamentale [ale Organizației Națiunilor Unite] privind independența magistraturii”, anterior menționate, a stabilit, printre alte importante măsuri pe care statele membre urmează să le adopte, și pe aceea „de a veghea ca statutul și remunerația judecătorilor să fie pe măsura demnității profesiei lor și a responsabilităților pe care și le asumă”.

De asemenea, art. 6.4 din „Carta europeană privind statutul judecătorilor”, adoptată în anul 1998, prevede că „În mod special, statutul garantează judecătorului sau judecătorei care a împlinit vârsta legală pentru încetarea funcției, după ce a exercitat-o ca profesie o perioadă determinată, plata unei pensii al cărei nivel trebuie să fie cât mai apropiat posibil de acela al ultimei remunerații primite pentru activitatea juridicțională”.

Din examinarea documentelor internaționale menționate, Curtea Constituțională reține preocuparea organismelor care le-au adoptat de a se promova independența și imparțialitatea judecătorilor, ținând seama că judecătorii se pronunță asupra vieții, libertăților, drepturilor, îndatoririlor și bunurilor cetățenilor. În acest context, o importanță deosebită o au măsurile preconizate pentru asigurarea unui statut, a unei remunerații și a pensiei adecvate pentru magistrați, precum și a garantării prin lege a acestora. De asemenea, Curtea Constituțională constată că în toate aceste documente principiile și măsurile stabilite cu privire la statutul și drepturile magistraților sunt puse în relație directă cu prevederile art. 10 din Declarația Universală a Drepturilor Omului și cu cele ale art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, referitoare la dreptul fundamental al oricărei persoane de a fi judecată de un tribunal competent, independent și imparțial, stabilit prin lege.

În aceste condiții, Curtea Constituțională constată că, deși unele dintre documentele internaționale menționate au valoare de recomandare prin prevederile pe care le conțin și prin finalitățile pe care le urmăresc, fiecare dintre acestea vizează direct texte cuprinse în pacte și în tratate la care România este parte și, prin urmare, se înscriu în spiritul prevederilor art. 11 și 20 din Constituție.

Totodată, Curtea Constituțională reține că rațiunile pe care se întemeiază prevederile din actele internaționale avute în vedere în considerentele anterioare ale acestei decizii se află în convergență cu dispozițiile art. 123 alin. (2) din Constituție, conform cărora „Judecătorii sunt independenți și se supun numai legii”. Într-adevăr, aceste dispoziții constituționale nu au un caracter declarativ, ci constituie norme constituționale obligatorii pentru Parlament, care are îndatorirea de a legifera instituirea unor mecanisme corespunzătoare de asigurare reală a independenței judecătorilor, fără de care nu se poate concepe existența statului de drept, prevăzută prin art. 1 alin. (3) din Constituție. Așa fiind, abrogarea art. 103 din Legea nr. 92/1992, republicată, contravine și principiului stabilit prin art. 123 alin. (2) din Constituție.

În sfârșit, Curtea Constituțională constată că argumentele care conduc la admiterea sesizării de neconstituționalitate formulate de Curtea Supremă de Justiție se regăsesc și în poziția Guvernului care, în calitatea sa de inițiator al proiectului noii legi a pensiilor, nu a realizat nici o deosebire de tratament juridic între pensia de serviciu a magistraților și aceea a cadrelor militare, menținând ambele categorii. De asemenea, Guvernul, prin reprezentantul său, ministrul muncii și protecției sociale, în cadrul dezbaterilor parlamentare asupra proiectului legii, a demnificat propunerea făcută de unii parlamentari de a se abroga dispozițiile legale care reglementează pensia de serviciu pentru magistrați, atât prin argumente de drept comparat, cât și prin invocarea

asemănărilor cu pensia de serviciu a militarilor, astfel cum rezultă din stenograma ședinței Senatului din 30 octombrie 1999. De altfel, Senatul a adoptat art. 198 din Legea privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale în redactarea cuprinsă în proiectul înaintat de Guvern, așadar fără abrogarea art. 103 din Legea nr. 92/1992, republicată, ceea ce a determinat consecința aplicării dispozițiilor art. 76 din Constituție, referitoare la desfășurarea procedurii de mediere între cele două Camere ale Parlamentului.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 11, al art. 16 alin. (1), al art. 20 alin. (2), al art. 123 alin. (2), al art. 144 lit. a) și al art. 145 alin. (1) din Constituție, precum și al art. 2 alin. (3), al art. 17 și următoarele din Legea nr. 47/1992, republicată,

CURTEA

În numele legii

DECIDE:

1. Constată că dispozițiile art. 41 alin. (2) din Legea privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale sunt constituționale.

2. Constată că dispozițiile art. 198 din aceeași lege, prin care a fost abrogat art. 103 din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată, sunt neconstituționale.

Decizia se comunică Președintelui României, președintelui Camerei Deputaților și președintelui Senatului, în scopul deschiderii procedurii prevăzute de art. 145 alin. (1) din Constituție, precum și Curții Supreme de Justiție, și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Definitivă și obligatorie.

Deliberarea a avut loc la data de 2 februarie 2000 și la ea au participat: Lucian Mihai, președinte, Costică Bulai, Constantin Doldur, Kozsokár Gábor, Ioan Muraru, Nicolae Popa, Lucian Stângu, Florin Bucur Vasilescu și Romul Petru Vonica, judecători.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE,
LUCIAN MIHAI

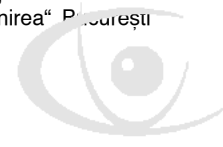
Magistrat-asistent,
Doina Suliman

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, str. Izvor nr. 2–4, Palatul Parlamentului, sectorul 5, București,
cont nr. 2511.1–12.1/ROL Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București
și nr. 5069427282 Trezoreria sector 5, București.

Adresa pentru publicitate : Serviciul relații cu publicul și agenții economici, București,
Str. Blanduziei nr. 1, sectorul 2, telefon 211.57.30.

Tiparul : Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, tel. 490.65.52, 335.01.11/2178 și 402.21.78,
E-mail: ramomrk@bx.logicnet.ro, Internet: www.monitoruloficial.ro

EVISION
TECHNOLOGIES